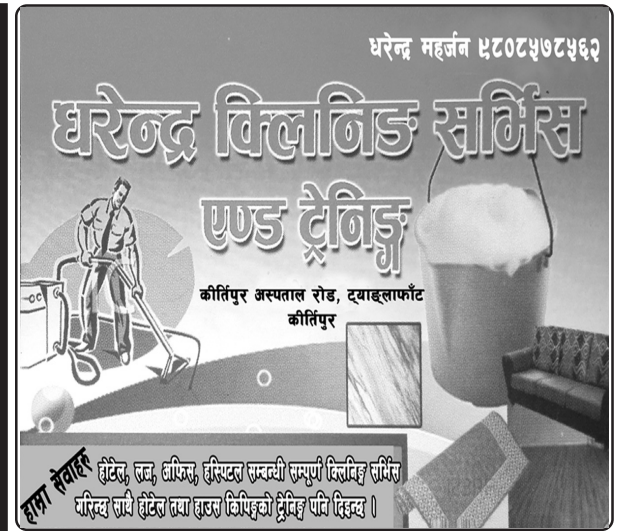

सहिद

SAHID WEEKLY साप्ताहिक

वर्ष १४, अंक १४, पृष्ठ-६, ने.सं. ११३७, दिल्ली श्व. त्रयोदशी, वि. सं. २०७४ असार १६ गते शुक्रबार JULY 2017 मूल्य रु. ५।-

गणतन्त्रमा पनि सामन्तवादकै राज

काठमाडौँ । नेपाल मजदुर किसान पार्टीका सांसद प्रेम सुवालले गणतन्त्रमा पनि सरकारी निकाय सामन्तवादकै राज कायम भएकोतर्फ राजनीतिक दलहरू सचेत हुनुपर्ने आवश्यकता औल्याउँदै निर्वाचनमा जातीय, भाषिक र क्षेत्रीय साम्प्रदायिकता बोक्नेलाई निर्वाचित गरिएको कारण ती पार्टीका नेता र मन्त्रीहरू हिजोका सामन्त र जमिनदारजस्तो भएको उल्लेख गर्नुभयो ।

उहाँले ३५-३६ किमि भएको मुग्लिन-नारायणगढ सडक २९ स्थानमा पहिरो र अवरोधको कारण सरकारमा गएका दलहरू, प्रधानमन्त्री र मन्त्रीहरू नै दोषी

भएको र यसबारे जनताले ती नेता एवं मन्त्रीहरूलाई ध्यानाकर्षण गर्दा समेत कानमा कपास हालेर बसेकोमा विरोध गर्नुभयो ।

सांसद सुवालले प्रश्न गर्नुभयो- 'प्रधानमन्त्री र मन्त्रीहरू त फेरिरहे म्युजिकल चेयरजस्तै, योजना आयोग र स्थायी सरकार कर्मचारीतन्त्र किन चूप ?'

उहाँले ६ वर्षमा २३ पटक पेट्रोलियम पदार्थ अवरोध, १३ पटक उद्योगी व्यवसायीको हडताल, आठ पटक आयल निगमबाटै अवरोध र भारतीय नाकाबन्दीको लागि आजसम्मका सरकारहरू दोषी भएको उल्लेख

क्रमशः पृष्ठ ६ मा

काठमाडौँका ६०० स्थानमा जेब्रा क्रसिङ राखिने

काठमाडौँ । काठमाडौँ महानगरपालिका, समन्वय तथा अनुगमन समितिको बैठकले आगामी १५ दिनभित्र राजधानीवासीलाई महसुस हुने गरी दिगो प्रभाव पर्ने कामको थालनी गर्ने बताएको छ ।

कामपा प्रमुख विद्यासुन्दर शाक्यले नागरिकले तत्काल महसुस गर्ने र दिगो प्रभाव पर्ने कामको थालनी गर्न आवश्यक रहेको बताउनुभयो । आइतबार बसेको बैठकमा कामपाका कार्यकारी अधिकृत ईश्वरराज

पौडेलले महानगरीय ट्राफिक प्रहरीको समन्वयमा काठमाडौँका करिब ६०० स्थानमा जेब्रा क्रसिङ राख्ने स्थान पहिचान गरिएको छ ।

पार्किङ व्यवस्थापन गर्न निर्मित समितिले पार्किङको सम्भावनाका विषयमा प्रतिवेदन बुझाइसकेको छ । प्रदूषण जाँच गर्न उपकरण थप गर्ने तयारी भएको छ ।

बैठकमा सडक मर्मत

क्रमशः पृष्ठ ६ मा

राराहिलमा एसईई उत्तीर्ण सम्मानित: +२ आफ्नै विद्यालयमा पढ्न आग्रह

कीर्तिपुर । राराहिल मेमोरियल स्कुलद्वारा एसईई परीक्षा २०७३ मा उत्तीर्ण विद्यार्थीहरूलाई असार १७ गते शनिबार सम्मान गरेको छ ।

विद्यालयका प्रिन्सिपल जगत बहादुर महर्जनले स्वागत मन्तव्य राख्ने क्रममा व्यवस्थित अध्ययनले सफलतामा पुगेका सबै विद्यार्थीहरूलाई बधाई ज्ञापन गर्नुभयो । वहाँले उच्च शिक्षामा थप मिहेनतको आवश्यकता रहेको बताउँदै यस शैक्षिक वर्षदेखि आफ्नै विद्यालयमा विज्ञान र व्यवस्थापन संकायको +२ अध्यापन गर्ने

भएकोले निरन्तरता दिन आग्रह गर्नुभयो ।

पूर्व प्रिन्सिपल नारायण महर्जनले उच्च शिक्षामा विशेषज्ञता हासिल गरी देशको लागि क्षमतावान नागरिक बन्न आग्रह गर्नुभयो ।

राराहिल फाउन्डेसनका अध्यक्ष कृष्ण बहादुर महर्जनले फाउन्डेसन स्थापना गरी छुट्टै सेवा दिन सकेकोमा गौरवान्वित भएको बताउनुभयो ।

क्रमशः पृष्ठ ६ मा

हाइटेन्सनमुनिका सबै घरहरू भत्काउन नगरपालिकाहरूलाई निर्देशन

काठमाडौँ । संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयले उपत्यकाका नगरपालिकालाई ठूलो 'हाइटेन्सन लाइनमुनि' का केन्द्रबाट दायौँबायाँ २५ र २५ फिट जग्गा खाली गराउन निर्देशन दिएको छ । मन्त्रालयले सोमबार उपत्यकाका नगरपालिकालाई पत्राचार गरी 'हाइटेन्सन'मुनीका सबै घर टहरा तथा संरचनाहरू भत्काउन निर्देशन दिएको प्रवक्ता रुद्रसिंह तामाङ्गले जानकारी दिए । 'हाइटेन्सन लाइनमुनि'का केन्द्रबाट दायौँबायाँ २५ र २५ फिट जग्गामा कुनैपनि भौतिक संरचना निर्माण स्वीकृति दिँदा पालना गर्नुपर्ने मापदण्ड बमोजिम गर्न र त्यस्तो मापदण्डको पालना नगरी कुनै संरचना बनेको भए अनुगमन गरी भत्काउन उपत्यकाका सबै नगरपालिकालाई निर्देशन दिइएको छ' -उनले भने । 'हाइटेन्सन लाइन' मुनिका केन्द्रबाट दायौँबायाँ २५ फिटमा बनेका संरचना भत्काउन स्थानीय

विकास मन्त्रालयका सचिव दिनेश थपलियाले असार ४ गते सचिवस्तरीय निर्णय गरेका थिए । 'हाइटेन्सन'मुनी सयौँ घरहरू रहेकाले यो निर्देशन कार्यान्वयन भए हजारौँ मानिसहरूको बिचल्ली हुने संभावना देखिन्छ । विद्युत नियमावलीअनुसार १३२ केभी वा सो भन्दा बढिको प्रसारणलाइनको तल तोकिएको क्षेत्रमा कुनै पनि संरचना निर्माण गर्न पाइँदैन । यस्तो ठाउँमा जग्गाधनीलाई खेती गर्न छुट दिए पनि संरचना बनाउन

नपाइने व्यवस्था छ । सरकारले टावर निर्माणका क्रममा टावर रहेको भागको पूरै मुआब्जा दिए पनि बाँकी ठाउँको १० प्रतिशत मात्रै मुआब्जा दिएको हुन्छ । उक्त जग्गा जग्गाधनी कै नाममा हुने भए पनि त्यस्तो ठाउँमा बनाएको घर गैरकानुनी हुने, नक्का पास नहुने, बैकले कर्जा नदिने हुन्छ । एघार हजार भोल्टभन्दा माथिको सबै लाइनलाई हाइटेन्सन लाइनमा राखिए पनि ११ हजार र ३३ हजार भोल्टको लागि जग्गा अधिग्रहण

गर्ने र मुआब्जा दिने प्रावधान छैन । यस्ता लाइनमुनी संरचना बनाउन पाइँदैन । तर, राजधानीमा भने गैरकानुनी ढंगले घर र संरचना बनाएर बसेको देखिन्छ । यस्ता ठाउँमा दुर्घटनाको सम्भावना बढि हुने डर हुन्छ ।

कीर्तिपुर । कीर्तिपुर वडा नं. ६ स्थित क्वार टौदह तल्लो गुठ भगवान वहाल जाने बाटो ढलान कार्य सुरु भएको छ । देव बहादुर महर्जनको अध्यक्षतामा ७ सदस्यीय भगवान वहाल बाटो निर्माण उपभोक्ता समिति गठन गरिएको थियो । सो

योजनाका लागि नपाबाट रु.९,४७,१००/- र जन सहभागिता रु.४०५,९०० गरी जम्मा रु.९३,५३,०००/- कुल लागत रहेको छ ।

नपासँग भएको सम्झौतानुसार यही असार २५ गतेभित्र काम सम्पन्न गर्नुपर्दछ ।

Admission Open

for XI

Science (Proposed)
Management
Education
Humanities

SUBJECTS :

Computer Science,
Hotel Management,
Business Studies,
Sociology, English,
Nepali, Maths,
Population, HPE...

Wide Range of Scholarships are available.

MANGAL SECONDARY SCHOOL

10+2 : Management, Education, Humanities
Kirtipur-10, 4330544, 4335560

ऐतिहासिक जनअन्दोलन २०४६ चैत्र २० गते शहादत अमर सहिद

लनबहादुर महर्जन
वि.सं. २००६ माघ

हिराकाजी महर्जन
वि.सं. २०१७ माघ

राजमान माली
वि.सं. २०२५ मंसिर

राजेन्द्र महर्जन
वि.सं. २०३० चैत

सहिद साप्ताहिक

वर्ष १४, अंक १४, २०७४ असार २३ गते शुक्रबार

शंखापुर प्रकाशन समूहको लागि

सम्पादक/प्रकाशक: नारायण महर्जन

कम्प्यूटर टाइप/सेटिङ्ग: सहिद डेक्सटप

सम्पर्क कार्यालय: जहुँ हिटी युवा क्लब - ११

पाँगा, कीर्तिपुर, फोन नं. ४३३०५८३, ९८४१४३६०२२

E-mail:- kipushahid@hotmail.com

kipushahid@gmail.com

www.kipushahid.blogspot.com

मुद्रण : शर्मिला प्रिन्टर्स, डल्लु, काठमाडौं

सम्पादकीय...

कीर्तिपुर नपा उदाहरणीय बन्नु पर्दछ

मानिस सामाजिक प्राणी हो। मानवको विवेक सही ठाउँमा प्रयोग गर्न सकेमा, इच्छा र शक्ति मिलाउन सकेमा, कीर्तिपुर नगरवासी सबै आफ्नै हुन् भन्ने भावनाले काम गरेमा कीर्तिपुर नगरपालिका उदाहरणीय बन्न सक्दछ।

शिष्टाचार, लगनशील, मिहेनत, इमानदार, मित्रता हुन् भने दम्भ दृष्टान्त हुन्। यो कुरालाई नगरका जनप्रतिनिधिहरूले मनन गर्नु जरुरी छ।

जनप्रतिनिधि निर्वाचित भएको भण्डै २ महिना पुग्न लाग्यो। आजसम्म गरेका गतिविधि हेर्दा नपा आफैँ एकलैले कार्य गरेको भान नगरवासीमा परेको छ। भोट माग्न जाँदा घर दैलो नमस्कार, जितेपछि मतदाता तिरस्कारको आभाष हालैको गतिविधिले देखाएको छ।

पहिलो काम नपामा नेपालभाषा कामकाजी गर्ने कुरा थियो। भाषा शब्दबारे प्रतिवेदन पनि बुझिसक्यो तैपनि कार्यान्वयन भएको छैन। दोस्रो काम सडक बिस्तारको नाममा नेपाल विद्युत प्राधिकरण र वडा नं. ९ को कार्यालय सडक मापदण्ड अनुसार भत्काउने पत्राचारअनुसार असार १ गतेबाट प्राधिकरणको पर्खाल भत्काइयो तर वाह ! वाह ! नपाले पाउन सकेन। उल्टो मुद्दा खेप्नु पर्‍यो भने प्राधिकरणले दोस्रो पटक भत्काइएको पर्खाल पुनःनिर्माण गरेको छ।

सामाजिक संजालमा भू-माफियाको समेत मार नपा प्रमुखले सामना गर्नुपर्‍यो। प्रशासन प्रमुखको प्रेस विज्ञप्ति (असार १४ गते) सो कुरा पुष्टि गर्दछ।

सडक बिस्तार कहाँसम्म, कति गर्ने नपाका अन्य बोर्ड सदस्यलाई पनि जानकारीमा छैन। काम देखाउने नाममा एकलै हिँड्नु पहिलो गाँसमै ठुंगा हुन वेर छैन।

तेस्रो कार्य वडा नं. ३ को तीन वटा पोखरी संरक्षण र टहरा र माटोले पुरिएको पोखरीको जीवन्तता।

पोखरी आफैमा सौन्दर्यता हो अझ व्यवस्थित गर्नु जरुरी छ। असार १२, १५ बाट पोखरी सफाई शुभारम्भले वाह ! वाह ! पाएको छ।

सौन्दर्यलाई सुगन्ध पार्न अब के गर्ने सम्बन्धित वडावासी, नगरवासी र पोखरी विशेषज्ञसँग अन्तर संवाद गर्नु जरुरी छ।

भक्तपुर नपा आज सफा सहर, सांस्कृतिक सम्पदाले धनी सहर, नाचगानको सहर, पर्यटकीय गन्तव्य सहर, शिक्षा र स्वास्थ्य सर्वसुलभ बन्दोबस्तको सहर भनेर जसरी परिचित भयो, कीर्तिपुर पनि हामी आफैले आफ्नै मौलिकतानुसार नमूना र उदाहरणीय बनाउनुपर्दछ।

गणतन्त्रमा पनि निरंकुश पञ्चायती भ्रष्टाचार ?

— प्रज्ज्वल

भ्रष्टाचारीलाई उल्टो टोपी

नेपाल मजदुर किसान पार्टीका अग्रजहरूले २०१८-२०१९ सालदेखि नै भ्रष्टाचारविरोधी आन्दोलन सुरू गरे। लेनिनवादी नीतिअनुसार तत्कालीन भक्तपुर नगर पञ्चायतको चुनावलाई उपयोग गरी निर्वचित पार्टीका अग्रजहरूले आर्थिक अनुशासन र पारदर्शितालाई जोड दिए।

२०२५ साल साउन २ गते तत्कालीन नवदुर्गा बहुमुखी सहकारी संस्थाका सञ्चालकहरूले भक्तपुर दरवार क्षेत्र (लायकू) मा भेला भएका किसान कार्यकर्ताहरूलाई संस्थाको चुनाव स्थगित भएको सूचना गरी अर्कोतिर लायकूको ठूलो घण्टाको पछाडितर्फ आ-आफ्ना समर्थकलाई साधारणसभाबाट नयाँ कार्यकारी समिति गठन भएको व्यहोरामा हस्ताक्षर गराए। यो जालसाजी र जनविरोधी काम संस्थाका तत्कालीन सञ्चालकहरू बिकुलाल भैल, विष्णुप्रसाद नेपाली, विष्णुदास भैल, कृष्णभक्त चगुथी (मंगल), रामप्रसाद चाँदलगायतले प्रशासनको संरक्षणमा गरेका थिए। जनताले ती फटाहाहरूलाई समाते भने त्यहाँ उपस्थित तत्कालीन प्रजिअ, जिल्ला सभापति, भूमिसुधार अधिकारी, सहकारी विभागका रजिष्ट्रार आदि सभास्थल छोडेर गए।

संस्थाका ती पदाधिकारीहरूले २०२६ साल असार १७ गतेको दिन किसानहरूलाई साकोलान, खौमा, चोछेँ, गोल्मढीस्थित संस्थाको डिपोमा मल बिक्री गर्ने वाचा गरेका थिए, तर असार १९ गते मल दिने वाचा पुनः गरे। असार १९ गते किसानहरू मल लिन संस्थाको मुख्य कार्यालय वंशगोपाल पुगे। खेतमा रोपाईंको लागि पानी थियो तर मल नहुँदा रोपाईं गर्न नपाएका किसानहरूलाई दमन गर्न संस्थाको मुख्य कार्यालयमा प्रहरी तैनाथ गरिएको थियो। आफ्नै संस्थाबाट मल नपाएका पीडित किसानहरूले संस्थाका सञ्चालक कृष्णभक्त चगुथी (मंगले) लाई समाते र उल्टो टोपी लगाई सहर घुमाए। तत्कालीन पञ्च गणेशबहादुर खत्रीले जनविरोधीहरूलाई साथ दिएका थिए। संस्थाका ती सञ्चालकहरूले किसानहरूसँग उठाएको धान महँगोमा बेचेर सस्तोमा बेचेको लेखा राख्ने र मल नल्याई मकै-कोदोको व्यापार गरी भ्रष्टाचार गरेका थिए।

सरकार भ्रष्टाचारीको

संरक्षक भएपछि

भ्रष्टाचारमा डुबेको पञ्चायती व्यवस्था २०४६ सालको जनआन्दोलनबाट समाप्त भयो। तर बहुदलीय व्यवस्थाको पुनःस्थापना, लोकतन्त्र र गणतन्त्र स्थापनाको २८ वर्षमा पनि सरकारमा गएका पार्टीहरू नेका, एमाले, माओवादीहरूको नाम भ्रष्टाचारसँग जोडियो। नेकाका केही मन्त्रीहरू खुमबहादुर खड्का, चिरञ्जीवी वाग्ले, जयप्रकाश गुप्ता, गोविन्दराज जोशीलगायत भ्रष्टाचारको मुद्दामा जेल परे। २०५३ सालको सुन काण्डमा भ्रष्टाचारमा अख्तियारले मुद्दा चलाएका लोकमानसिंह काकीलाई सरकारमा गएका ती पार्टीहरूले २०६९ चैत ३ गते अख्तियारकै प्रमुख बनाउन तत्कालीन खिलराज रेग्मी सरकारलाई सिफारिस गर्‍यो। कार्की मुख्य सचिव भएर प्रतिगमनविरोधी जनआन्दोलन दबाउन प्रमुख भूमिकामा थियो। त्यसबेला काकीलाई अख्तियार प्रमुखको लागि सिफारिस गर्ने सुशील कोइराला, भलनाथ खनाल, पुष्पकमल दाहाल र विजयकुमार गच्छदार थिए। कार्कीलाई अख्तियार प्रमुख नियुक्ति गर्ने बैठकमा हालका प्रम शेरबहादुर देउवा, वामदेव गौतम, बाबुराभ भट्टराई, महन्थ ठाकुर पनि सहभागी थिए।

बहुदलपछिको गिरिजा सरकार धमिजा काण्डमा परे भने एमाले सरकार राडार र चेञ्ज एअर काण्डमा परे। माओवादी सरकार एनसेल कर छुट काण्ड र आफ्ना कार्यकर्तालाई रू. ८ अर्ब ७१ करोड बाँडेको काण्डमा परे। यही असार १ गतेदेखिको कान्तिपुर दैनिक अध्ययन गर्दा भ्रष्टाचारका समाचारहरू लगातार प्रकाशित भएको पाउँछौं। तीमध्ये 'अवैध ग्राभेल भण्डारण हटेन, कर फर्छ्यौट आयोगले एनसेललाई छुट, अवैध बालुवा खानी बन्द भएन, यातायातका कर्मचारीविरुद्ध ६१ करोडको भ्रष्टाचार मुद्दा, डिजिटल तराजुमा ढक, सत्ताले स्रोत दुरुपयोग गर्‍यो, जेल गए दुई पूर्व आईजीपी, रसुवागढीबाट सुन तस्करी बढ्दो, प्रहरी सेटिङ्गमा अवैध खानी' आदि केही समाचार हुन्। सरकारहरू भ्रष्टाचारीहरूको संरक्षक हुँदा सदाचार कायम भएन।

मृत्युदण्डको सजाय नहुँदा भ्रष्टाचार बढ्यो

कर फर्छ्यौट आयोगले वार्षिक रू. २० अर्ब नाफा गर्ने

एनसेललाई रू. ५४ करोड कर छुट दियो। आयोगका अध्यक्ष लुमध्वज महत आफैँ एनसेलका लेखापरीक्षक थिए। तत्कालीन अर्थमन्त्री रामशरण महतले लुमध्वजलाई आयोगको अध्यक्ष बनाएका थिए। अख्तियारले सो आयोगका सदस्य सचिव आन्तरिक राजश्व विभागका महानिर्देशक चुडामणि शर्मालाई भ्रष्टाचार गरेको अभियोगमा जेठ १९ गते पक्राउ गरी असार १५ गते रू. ३ अर्ब २ करोड धरौटी लिने निर्णय गर्‍यो। अख्तियारले कर निर्धारणमा अनियमितता गरेको आरोप लगाई कर फर्छ्यौट आयोगका संयोजक लुमध्वज महत र सदस्य उमेश ढकाललाई पनि पक्राउ गर्दैछ। अख्तियारले तीन जनासँग रू. १० अर्बभन्दा बढी धरौटी माग्यो। तीन जनाले कर फर्छ्यौटमार्फत रू. ३० अर्ब ५२ करोड राजश्व बक्यौतामध्ये रू. ९ अर्ब ५४ करोडमात्र राज्य कोषमा दाखिला गरेको र बाँकी उद्योगी-व्यापारीलाई भिनाहा दिएका थिए।

सर्वोच्च अदालतले सुडान घोटालाका दोषी दुई पूर्व आईजीपी ओमबिक्रम राणा र हेमबहादुर गुरूङलाई जेल पठायो। असार ७ गते ती दुवैले सर्वोच्च अदालतमा आत्मसमर्पण गरेका थिए। अख्तियारले २०६८ जेठ २४ गते सुडानमा खटिएका प्रहरीको लागि खरिद गरिएको सामानमा रु.१ अर्ब १४ करोड भ्रष्टाचार भएको दावीसहित विशेष अदालतमा मुद्दा दायर गरेको थियो। विशेष अदालतले २०६८ फागुन १ गते २८ करोड ४० लाख भ्रष्टाचार भएको ठहर गर्‍यो। यस काण्डमा तत्कालीन गृहमन्त्रीहरू पनि पर्नुपर्ने राजनीतिक क्षेत्रमा चर्चा छ।

एनसेल बिक्री भएको भण्डै डेढ वर्षपछि ठूला करदाता कार्यालयले असार १३ गते जरिवाना र व्याजसहित रू. ६०

अर्ब ७१ करोड कर निर्धारण गर्‍यो। स्वीडेनको टेलिया कम्पनीले एनसेल १ अर्ब १२ करोडमा किनेको र टेलियाले मलेसियाको आजियटा कम्पनीलाई रू. १ खर्ब ४४ अर्बमा बिक्री गरेको विवरणको आधारमा पूँजीगत लाभकर निर्धारण गरेको थियो। एनसेलले २३ अर्ब ५६ करोड बुझाएको हुँदा अब ३७ अर्ब १५ करोड तिरे पुग्छ। टेलिया र आजियताबीच विवाद देखाई कर भिनाहा गर्न जालसाजी पनि गरियो।

राजश्व विभागका तत्कालीन महानिर्देशक शर्मा पनि ठूला करदातालाई कारबाही नगर्न दबाव दिएको थियो भने तत्कालीन प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहालले अर्थमन्त्री कृष्णबहादुर महराको ठाडो प्रस्तावमा बिक्रेता टेलियाले तिर्ने निर्णय मन्त्रिपरिषद्मा सुनाए। नेपाल छोडेर गएको टेलियासँग कर असूल गर्ने कसरी? कर चुक्ता नगरेको टेलियाको नामको एनसेलसमेत आजियताको नाममा नामसारी गरिदिने सरकारका अधिकारीहरू पनि दोषी हुन्, ती कर्मचारीहरूलाई अझै कारवाही गरिएन।

कर फर्छ्यौट आयोग ऐन ०३३ पञ्चायतकालीन हो। यो ऐन खारेज गर्नुपर्ने आवाज उठिरहेको छ। तर नेका, एमाले, माओवादी पार्टीले कर फर्छ्यौटमा कमिशन खानको लागि यो ऐन सक्रिय गर्दैछन्। एमालेको अर्थ समितिका सभापति प्रकाश ज्वालाले ऐन खारेज होइन संशोधन गर्ने सुझाव सरकारलाई दिएको पनि शंकास्पद छ। आयकर ऐन २०५८ अनुसार स्वयंकर निर्धारण गर्ने प्रावधानको कारण पनि भ्रष्टाचार बढेको हो। संविधानमा कसैलाई पनि मृत्युदण्ड दिइने उल्लेख नहुँदा भ्रष्टाचारीहरूको मनोबल बढेको हो।

२०७४ असार १९

सुरक्षित मातृत्व सुरक्षित आधार ।

नेपाल सरकार
सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालय
सूचना विभाग

अर्को शक्तिबारे

— महेश बल्ल

अहिले वै कल्पिक शक्तिबारे व्यापक चर्चा परिचर्चा हुने गरेको पाइन्छ । स्थानीय चुनावको पहिलो चरणको मतपरिणामले जनता स्थापित राजनीतिक शक्तिहरूबाट असन्तुष्ट भई विकल्पको खोजी गर्न थालेको आभाष हुन्छ । यसक्रममा नेपालको राजनीतिक वृत्तमा बारम्बार परीक्षण भइसकेकाहरू पनि नयाँ दाबी गर्दै नयाँ रूपरङ्गमा प्रस्तुत भएका छन् । पूँजीवाद र समाजवादको फ्युजन (संयोजन र समायोजन) गर्ने अर्थात् मान्छेको शरीरमा बोकाको टाउको जोडेर दक्ष प्रजापति बनाउने ‘आधुनिक’ चिन्तनको वकालत गर्ने यी व्यक्तिहरू कतिपय तत्त्वहरू परस्पर सम्पर्कमा आउने बित्तिकै विस्फोट हुन्छ भन्ने कुरा सायद बुझ्दैनन् । त्यस्तै विवेकशील नेपाली र साभा पार्टी नामका दलहरू पनि सतहमा देखापरेका छन् । विवेकशील नेपाली दलको तर्फबाट काठमाडौँ महानगरपालिकाको मेयर पदकी उम्मेदवार बनेकी रञ्जु (दर्शना) न्यौपानेले २१ वर्षकै उमेरमा देखाएको साहस आफैँमा सराहनीय छ जुन स्थापित राजनीतिक दलहरूको लागि दरिलो भ्नापड हो । त्यस्तै बीबीसी नेपाली सेवाबाट आकर्षक पारिश्रमिकसहितको जागिर छोडेर राजनीतिक मैदानमा उत्रने रवीन्द्र मिश्रको हिम्मत पनि प्रशंसनीय छ । हुन त यी वैकल्पिक भनिने दलहरूमाथि पनि विदेशी उक्साहटमा सञ्चालित भएको आरोप लाग्ने गरेको पाइन्छ तर पछि ठहरेबमोजिम हुने गरी यी दलहरूलाई अहिलेको लागि शंकाको सुविधा दिऔँ । अब नेपालमा वैकल्पिक राजनीतिक शक्तिको वास्तवमै आवश्यकता छ र छैन र हाल वैकल्पिक शक्तिको रूपमा चर्चामा रहेका शक्तिहरू वास्तवमै वैकल्पिक शक्ति हुने सामर्थ्य राख्छन् र राख्दैनन् भन्ने प्रश्नतर्फ विचार गरौँ ।

आज हामी बाँचिरहेको समाजलाई मार्क्सवादी भाषामा पूँजीवादी समाज भनिन्छ । बाहिरबाट हेर्दा यो व्यवस्था भिलिमिली देखिन्छ । तर यसभित्रको कथा व्यथा पीडादायक छ । मार्क्सको शब्दमा - पूँजीवादमा पूँजीको मात्रै व्यक्तित्व हुन्छ र व्यक्तिगत स्वतन्त्रताको उपभोग पनि तिनैले मात्र गर्न पाउँछन् जोसँग पूँजी हुन्छ । हुन त पूँजीवादीहरू आफ्नो व्यक्तिगत क्षमताको प्रयोग गरेर प्रगति गर्न सकिन्छ भन्ने तर्क गर्छन् तर व्यवहारमा यसको सम्भावना नगण्य हुन्छ । यो व्यवस्था न त अनादि कालदेखि अस्तित्वमा रहेको व्यवस्था हो न त अनन्त कालसम्म रहने व्यवस्था हो । यो त मानव सभ्यताको विकासको एउटा निश्चित चरणमा विकास हुने व्यवस्था हो र मानव सभ्यता एउटा निश्चित चरणमा पुगेपछि यसले पनि बिदा लिनुपर्ने हुन्छ । यो मानवद्रोही, नरभक्षी र जनतामारा व्यवस्थाको अन्त्य निश्चित छ ।

यसरी हेर्दा व्यक्ति होइन, व्यवस्थाको विकल्प समयको माग हो । तर के आजका स्थापित

राजनीतिक शक्तिहरू यो ऐतिहासिक दायित्व पूरा गर्न सक्षम छन् त ? यसबारे चर्चा गरौँ । नेपालमा एउटा दल आफूलाई लोकतन्त्रको मसिहा सम्भन्छ तर आफूलाई आवश्यक पर्दा लोकतान्त्रिक मूल्य र मान्यतालाई ट्वाइलेट पेपर बनाएर फालिदिन्छ । छत्तीसे र चौहत्तरे समूहको यो संयुक्त गठबन्धन पोहोर परारसम्म ६० र ४० को भागवण्डामा रमाइरहेको कुरा जगजाहेर छ । कोसी, गण्डकी, महाकाली आदि बेच्ने, देशको सार्वभौमसत्ता संकटमा पर्दा देशकै विरुद्ध भूमिका खेल्ने यो दलबाट खासै जनताले आशा गर्नु आफैँमा मृगमरीचिका हो, आत्मरतिमा रमाउनु हो । कुनै अमूक व्यक्तिलाई अध्यक्ष वा सभापति बन्न नदिनकै लागि आफ्नो विद्यार्थी संगठनको महाधिवेशन रोक्ने र दशकौसम्म जनवर्गीय वा भ्रातृ र भगिनी संगठनहरूलाई नेतृत्वविहीन बनाउने यो पार्टी लोकतन्त्रको सच्चा हिमायती देखिन खोज्छ । यतिमात्र होइन संविधानले तोकेको अवधि अर्थात् ५ वर्षभित्र महाधिवेशन गराउन नसकेर आफ्नो अस्तित्व बचाउनकै लागि नयाँ संविधानमा विशेष व्यवस्था गर्ने यो पार्टीको निर्लज्जताको के कुरा गर्नु ? भएको स्ववियु चुनावमा यसको विद्यार्थी संगठनले कुनै क्याम्पसमा आफ्नो संगठनको नाम पहिलो नम्बरमा नराखेको कुरा समेतलाई निहुँ बनाएर चुनाव भाँडेको कुरा पनि यहाँ प्रासङ्गिक छ ।

नेपालको राजनीतिमा एउटा यस्तो पार्टी पनि अस्तित्वमा छ जो आफूलाई ‘कम्युनिष्ट आन्दोलनको मूलधार’ भन्न रुचाउँछ । तर यस्तो गतिविधि भने ठीक विपरीत छ । विदेशी राजदूत आफ्नो पार्टी कार्यालयमा आउँदा मार्क्स, एंगेल्स, लेनिन, आदिका फोटोहरू लुकाउने, कम्युनिष्ट नाम ट्रेडमार्कमात्र हो भन्ने यो पार्टीका नेताहरू अहिले पनि बारम्बार पार्टीको नाम फेर्नुपर्छ भन्न थाक्दैनन् । पश्चिमबाट सूर्य उदाउँछ र स्याटेलाइटबाट बिजुली निर्यात गर्ने जस्ता हावादारी गफ गर्नेहरूदेखि जनता होशियार हुनु आवश्यक छ । हामीले निम्न माध्यमिक तहदेखि नै शिक्षा, स्वास्थ्य, यातायात, सञ्चार, विद्युत् र खानेपानीलाई विकासका पूर्वाधार भनी पढ्दै आयौँ । तर यो पार्टीका नेताहरू यी कुराहरूलाई विकासका पूर्वाधार मान्दैनन् भन्ने कुरा बुझ्न गएको दोस्रो संविधानसभा ताकाका सार्वजनिक बहस कार्यक्रम स्मरण गरे पुग्छ । सायद ठूलूला महल, जुवाघर, पाँचतारे होटल, बार, डिस्को आदि नै यसको नजरमा विकासको मापक होला ।

नेपालको अर्को एउटा कम्युनिष्ट आन्दोलनको मूलधारको कर्तुत पनि कम उल्लेखनीय छैन । २०७४ साल जेठ १५ गते बजेट प्रस्तुत गर्दै गर्दा माकेनेका गठबन्धनका अर्थमन्त्री कृष्णबहादुर महराले सरकारले सञ्चालन गर्न आवश्यक नभएका सार्वजनिक संस्थानहरूको उचित व्यवस्थापन गरिनेछ भन्ने योजना

पनि ल्याउनुभएको छ । कतै केही वर्षअगाडि चितवनमा भएको महाधिवेशनमा प्रचण्डद्वारा प्रस्तुत राजनीतिक प्रतिवेदनमा ‘नेपाल र भारतबीचको सीमा विवाद जनमतसंग्रहको माध्यमबाट समाधान गर्ने’ कुरा भुक्किएर पर्न गएको जस्तै महाराष्ट्रमा प्रस्तुत बजेटमा पनि निजीकरणको यो योजना भुक्किएर पर्न गएको त होइन ? तत्कालीन शिक्षामन्त्री दीनानाथ शर्मांले बीबीसी नेपाली सेवाबाट प्रसारण हुने ‘साभा सवाल’ कार्यक्रममा नेपालमा दुई किसिमको शिक्षा नै देखिन्छ भनेको कुरा पनि नेपाली जनताले बिसँका छैनन् । बाबुराम भट्टलाई प्रधानमन्त्री भएको बेलामा त्यतिबेला ड्यास माओवादी भनिने मोहन वैद्य नेतृत्वको पार्टीले दश वर्षे सशस्त्र संघर्षको आधारस्तम्भको रूपमा रहेको ४० बुँदे मागमा केही माग थपेर प्रस्तुत गर्दा ४० बुँदे माग ‘विवेकसम्मतभन्दा पनि आवेगात्मक’ थियो भनेका थिए । नेपाली जनता त्यस संघर्षमा मुक्तियुद्ध सम्भेर होमिएका थिए । तर त्यो त कसैको क्षणिक आवेगको परिणाम रहेछ । के कसैले आवेगमा आएर कसैको हत्या गर्दैमा आपराधिक दायित्वबाट उन्मुक्ति पाउँछ ? अवश्य पाउँदैन । यहाँ त दशौँ हजार नेपाली जनताको जीवनको सवाल छ । तिनै पूर्वप्रधानमन्त्रीले कहिले देश मर्ज गर्ने त कहिले सवमर्ज गर्ने कुरा गरेको पनि स्मरणीय छ ।

यसरी हेर्दै जाँदा आजका ‘मूलधार’का राजनीतिक पार्टीहरू यो नरभक्षी व्यवस्थाको चिहान खन्न सक्षम छैनन् । यिनीहरूको विकल्प अनिवार्य छ । तर मानवजातिको मुक्तिलाई सत्तामा जाने भन्त्याङ्गमात्रै बनाउने शक्ति नभई वर्गविहीन समाजको स्थापनाको लागि हरेक पल आफ्नो क्षमताअनुसार संघर्षरत शक्तिहरू नै आजको समयमा विकल्प बन्न सक्षम हुन्छन् । विषवृक्षको हाँगाबिँगामात्रै काटेर केही हुनेवाला छैन, जरैदेखि उखेलेर फ्याँकिदिनुपर्छ । माथि उल्लिखित वैकल्पिक शक्ति भनिने समूहहरूको उद्देश्य राम्रै भए पनि उनीहरूबाट समस्याको समाधान हुनसक्ने देखिँदैन । काठमाडौँको मेयर वा उपमेयर जितेकै भए पनि बाँकी सदस्य त यिनै मूलधारका भनिने शक्तिहरूकै हुन्थ्यो । नियतमात्रै राम्रो हुँदमा आमूल परिवर्तन सम्भव हुने भइदिएको भए इमानदार र सिद्धान्तनिष्ठ भनेर चिनिने नेता चित्रबहादुर के.सी. उपप्रधानमन्त्री तथा सहकारी मन्त्री हुँदा जनताको पैसा ठगी गर्ने सहकारी सञ्चालकहरू खोरमा कुहिने थिए ।

यहाँनेर प्रश्न उठ्छ कि बारम्बार धोका पाउँदा पाउँदै पनि किन जनता यिनै जनघातीहरूको पछि लागेका छन् ? यो प्रश्नको उत्तर पाउनको लागि नेपाली समाजको आजको बनौट र जीवनपद्धतिमा दृष्टि पुर्‍याउनु आवश्यक छ । नेपालको युवा

पुस्ताको एउटा जमात यस्तो छ जो राजनीतिलाई फोहोरी खेल मान्छ । हुन त आज राजनीतिलाई फोहोरी खेल नै बनाइएको छ । आजको अवस्था यस्तो छ कि राजनीतिले युवा पुस्तामा उत्साहको सञ्चार गर्नसक्दैन । आजको युवा पुस्ता समसामयिक समाचारमा भन्दा सिनेमा, टेलिसिरियल हेर्नमा बढी व्यस्त छ । उनीहरू चुनावकै समयमा मात्र राजनैतिक गतिविधिमा चासो राख्छन् । त्यसैले उनीहरूको विश्लेषण खासै परिपक्व हुँदैन । यहाँनेर मेरा एक मित्रले शेरबहादुर देउवा एमालेका नेता होइनन् ? भनेर सोधेको कुरा उल्लेखनीय छ । मानवीय स्वभाव नै कस्तो हुन्छ भने जुन कुराको बारेमा बढी पढिन्छ, सुनिन्छ, देखिन्छ, त्यसैको प्रभाव गहिरो हुन्छ, त्यसैको प्रभाव गहिरो हुन्छ, त्यसैको प्रभाव गहिरो हुन्छ । यस कार्यमा मिडियाले पनि ठूलो भूमिका खेलेको पाइन्छ । मिडियाले ‘ठूला’ पार्टीहरूकै समाचार बढी मात्रामा सम्प्रेषण गरिदिने गर्नाले नै पनि तटस्थ जनमत यिनै पार्टीहरूप्रति आकर्षित हुने गरेको पाइन्छ ।

अर्कोतर्फ नेपालमा एउटा यस्तो पुस्ता पनि छ जो रख र सूर्यबाहेक अन्य चुनाव चिन्ह नै चिन्दैन । यो पुस्ता कुनै निश्चित

चुनाव चिन्हमा मत दिनुलाई धर्मकै वा परम्पराकै रूपमा लिन्छन् । भर्खरै जन्मेर ५ र १० वर्ष पुगेको भोलिको देशको कर्णधार पुस्ता काटुनको दुनियाँमा रमाइरहेको छ । विगतमा चीनमा अफिमले खेलेको भूमिका भविष्यमा नेपालमा विदेशी (र स्वदेशी पनि) टेलिभिजन च्यानलहरूले निर्वाह नगर्लान् भन्न सकिन्न ।

अब एकैछिन जीवन पद्धतिको बारेमा पनि चर्चा गरौँ । पूँजीवादको विकाससँगै आजको सहरिया सामाजिक जीवनपद्धति अत्यन्तै व्यस्त हुन पुगेको छ । बिहान उठ्न नपाई काममा जानुपर्ने र बेलुकी अबेर घर पुग्ने दैनिकीले गर्दा समसामयिक घटनाक्रमको अद्यावधिक जानकारी प्राप्त गर्न नसक्ने रोजगारहरूको नियति रहेको छ । त्यसैले यो जमातबाट पनि विगत, वर्तमान र भविष्यको गहन मूल्याङ्कनको आधारमा विवेकपूर्ण मतदान हुन्छ भनेर यकिनका साथ भन्न सकिँदैन । भर्खर स्कुले जीवन समाप्त गरी कलेज पढ्न थालेको पुस्ताले पनि भर्ना हुने समयदेखि नै राम्रो वा नराम्रो जस्तोसुकै क्रियाकलापमा पनि यिनै ‘ठूला’ दलसम्बद्ध विद्यार्थी संगठनहरूको संलग्नता पाउँछन् । एउटै तहमा दोहोर्‍याई तेहेर्‍याई भर्ना हुने विद्यार्थी नेताहरू आफ्नो अनुभव र राजनीतिक पहुँचको बलमा व्यापक

विद्यार्थीहरूमाभ प्रभाव पार्न सफल हुन्छन् । यसबाट पनि विद्यार्थीहरूमा सत्ताधारी दलहरूको गहिरो प्रभाव पर्छ । यी विद्यार्थी संगठनहरू परीक्षा तालिका सार्वजनिक भइसकेपछि र परीक्षा चल्दाचल्दै पनि परीक्षा भाँड्नेजस्ता नीच कार्य गर्न पनि पछि पर्दैनन् ।

अर्कोतिर कतिपय गाउँका साहुहरूले सम्पूर्ण गाउँलेहरूको तर्फबाट मतदान गरिदिने गरेको समाचार हालै सार्वजनिक भएको छ । यसबाट जनताको चेतनास्तरको बारेमा सामान्य जानकारी पाउन सकिन्छ । आफ्नो नाममा जग्गा दर्ता गरिदिनेलाई मत दिने सुकुमवासीहरूको भनाइ पढ्दा निम्न वर्गको नियति प्रस्ट देखिन्छ । यी र यस्तै कारणहरूले गर्दा जनता वास्तविक विकल्पको पहिचान गर्न चुकेको देखिन्छ । तर सत्ताधारीहरूको जालभेलले सधैँ काम गर्दैन । साम, दाम, दण्ड, भेदको प्रयोग सधैँ प्रभावकारी हुँदैन । समय सधैँ एउटै रहँदैन । जनताको चेतनाको स्तर गतिशील हुन्छ, स्थिर होइन । जनताको परिवर्तनप्रतिको चाहना र विकल्पको खोजीले एकदिन सही बाटो फेला पार्ने नै छ । त्यतिबेला सबैले इतिहासको कठघरामा उभिएर एक एक कर्मको जवाफ दिनु नै पर्नेछ ।

प्रदूषण नियन्त्रण शुल्कको औचित्य

– माधवी शाह

कर तिर्नु प्रत्येक नागरिकको दायित्व हो किनकि कर संकलन गरी उठाइएको रकम नै राज्यको मुख्य आर्थिक स्रोत हुन्छ । मुलुक सञ्चालन गर्न धेरै साधन-स्रोत चाहिन्छ । यी साधन-स्रोतको पूर्ति जनताले तिरेको कर, शुल्क, महसुल आदिबाट गरिन्छ । नेपाल आयकर ऐन २०५८ अनुसार प्रत्येक व्यक्तिले आफ्नो आम्दानी, सम्पत्ति, बाहन तथा सेवा आदिमा कर तिर्नुपर्छ । नेपालको आर्थिक ऐन २०७३ ले राजस्वसम्बन्धी व्यवस्थाले प्रदूषण नियन्त्रण शुल्कबाट मुलुकभित्र बिक्री वितरण हुने पेट्रोल तथा डिजेलमा प्रति लिटर पचास पैसाका दरले प्रदूषण नियन्त्रण शुल्क लगाएको छ । जनताले प्रदूषण नियन्त्रण शुल्कबापत तिरेको करको उपयोग कहाँ, कसरी भएको छ, त्यसको जानकारी लिन वा जान्न खोज्नु स्वाभाविक हो । हाम्रो संविधानले सबैलाई सूचनाको हक सुरक्षित गरेको छ ।

विकसित मुलुकमा कर तिर्नु भनेको जनताको कर्तव्य हो र यसको पालना सबैले स्वस्फूर्त तरिकाबाट गर्छन् । यसका साथै उनीहरूले तिरेको करको रकम कहाँ, कसरी खर्च भइरहेको छ, सबै छर्लङ्ग हेर्न र बुझ्न सकिने हुन्छ । सरकारले लिएको नीति तथा कार्यक्रमअनुसार करको रकम कुन शीर्षकमा खर्च गर्ने पूर्व निर्धारित हुन्छ जसको जानकारी सम्पूर्ण करदाताले हेर्न र बुझ्न पाउँछन् । कर प्रणाली नै स्वचालित पद्धतिबाट सञ्चालित हुने भएकाले

पूर्वनिर्धारित शीर्षकको खातामा स्वतः जम्मा हुन्छ र तोकिएको शीर्षकमै खर्च पनि हुन्छ । त्यसमा कतैबाट चुहावट हुने मौका नै हुँदैन किनकि कार्यपद्धति नै बलियो र पारदर्शी हुन्छ । जनता पनि विश्वस्त हुन्छन् कि उनीहरूले तिरेको कर उनीहरूको हितमै प्रयोग हुन्छ ।

मुलुकका अन्य ठाउँको कुरै नगरौँ, राजधानी काठमाडौँ महानगरपालिकामा धूवा-धूलो, फोहरमैला छ । धेरै पानी परे बाटो जलाम्ये हुन्छ भने थोरै पानी परे हिलोले बाटोमा पैदल यात्री तथा सवारीसाधन गुड्न समस्या हुन्छ । प्रदूषणबाट जनताको स्वास्थ्यमा दीर्घकालीन असर पर्छ । अहिले काठमाडौँका निजी तथा सरकारी अस्पतालहरूमा श्वास प्रश्वाससम्बन्धी रोगीको संख्या बढ्दो छ । जनता विरामी वा रोगी भए सरकारकै उपचार खर्च बढ्छ । जनता रोगी भए मुलुककै उत्पादकत्वमा ञ्हास आउँछ तसर्थ यसतर्फ सरकार सचेत हुन जरूरी छ । सरकारले गरेका सम्पूर्ण कामकारबाही पारदर्शी हुनुपर्छ र जनताले आफूले तिरेको शुल्क कतिको सदुपयोग भएको छ भन्ने जानकारी प्राप्त गर्ने अवस्था हुनुपर्छ । यसले जनतामा कर तिर्ने दायित्वबोध गराउँछ ।

नेपालीको लागि कर तिर्नु भनेको बाध्यताजस्तो बनेको छ । स्वस्फूर्त कर तिर्ने बानी बसेको छैन । कर छल्ने वा कर घटाउन खोज्ने घटना प्रशस्तै हुन्छन् । यसको मुख्य कारण भनेको नेपालीले तिरेको करको सदुपयोग भएको विश्वास आम जनतालाई नहुनु नै

हो । यहाँ उच्च पदस्थ पदाधिकारी वा नेताको सुविधा, भ्रमण तथा औषधि उपचारमा अबैध खर्च हुन्छ तर प्रदूषण नियन्त्रणमा त्यस्तो उल्लेख्य कुनै काम हुन सकेको छैन ।

हामी जनताले पनि सरकार तथा सम्बन्धित निकायलाई आफ्नो सहर, गाउँ, नगरलाई प्रदूषणमुक्त गर्न दबाब दिन आवश्यक छ । जनताले निगरानी गरिराख्नुपर्छ । मुलुकलाई स्वच्छ, सुन्दर तथा हराभरा र रमणीय बनाउन अल्पकालीन तथा दीर्घकालीन योजना बनाउनुपर्छ । सडकको धूलो उठाउने प्रविधि प्रयोग गर्न सकिन्छ । बाटो वरिपरि बोटबिरूवा लगाउने, तिनको संरक्षण गर्ने तथा फोहोरमैला व्यवस्थापनको उचित प्रबन्ध गर्ने कार्यले मात्र पनि प्रदूषण धेरै न्यूनीकरण हुन सक्छ । यसका लागि जनचेतनाका सूचना तथा कार्यक्रमको पनि महत्त्वपूर्ण भूमिका रहन्छ । विद्यालयको पाठ्यक्रममा पनि प्रदूषण नियन्त्रण तथा स्वच्छ हावापानीको विषयलाई समेट्नुपर्छ । स्थानीय तह निर्वाचनबाट चुनिएका जनप्रतिनिधिले सहर-गाउँलाई प्रदूषणमुक्त बनाउन विशेष ध्यान दिउन् । प्रदूषणले हाम्रो स्वास्थ्यलाई मात्र नभई हाम्रो सन्ततिको स्वास्थ्यमा पनि असर पार्ने भएकाले सरकारले उठाइएको प्रदूषण नियन्त्रण शुल्क सदुपयोग गर्नुपर्छ ।

स्वास्थ्य नै हाम्रो सबैभन्दा ठूलो धन हो ।

मृत्युसँग जितेकी प्रज्ञा

२०७४ जेठ १३ गते । दिउँसोको १:३० बजे आकाश धुम्म थियो । गोमा एयरको विमान कागो लिएर लुक्लातर्फ उड्यो । प्लेन ल्यान्डिङका लागि लुक्लाको २ सय मिटर लामो दुरीको रनवेमा नटेकी नजिकैको रुखमा ठोक्कियो । विमानमा यात्रु थिएनन् । पाइलट, को-पाइलट र परिचालिका अर्थात् प्रज्ञा महर्जन थिइन ।

दुर्घटनामा परि प्रज्ञा महर्जनको दाहिने खुट्टा, दुवै हतकेला र मेरुदण्ड भाँचिएको थियो । शल्यक्रिया गरेको चार साता बिदा पनि उनी हिँड्न सक्ने भएकी छैनन् । किनकि शरीरको कुनै पनि अंगलाई दवाव दिने अवस्था छैन । उनी जीवनको अबको इन्डिक्स पुनः परिचारिका बनेर बिताउन चाहन्छिन् । भयानक प्लेन दुर्घटनामा परेर पनि मृत्युको अगाडि बलियो साबित भइन् प्रज्ञा ।

क्याप्टेन पारसकुमार राई र को-पाइलट श्रीजन मानन्धरको ज्यान जोगिएन । क्याप्टेनको त उद्धार लगत्तै निधन भयो । 'त्यो दिन काठमाडौँ ल्याएको भए कोपाइलट बाँच्थे सायद,' प्रज्ञा मलिन मुद्रामा त्यो दिन सम्झिन्छिन् । धुम्मिएकै आकाश भए पनि मौसम धेरै बिग्रिएको थिएन । उनका अनुसार क्याबिनबाट केही प्राविधिक गडबडीको सूचना आएको थियो । अचानक प्लेन भिरमा जोत्तियो, उनले भनिन् ।

'प्लेनमा उड्दा उड्दैको अवस्थाबाट स्ट्रेचरमा गुड्दा

डाक्टरको निगरानी र आत्माको हेरचाह (तल)

गुड्दैको अवस्था अनुभूत गरे । आत्तिएको थिएँ । अरु के भयो व्याख्या गर्न शब्द छैन,' प्रज्ञाले होसमा आउँदाको अवस्था सुनाइन् ।

'उद्धार भए पनि मौसम खराबीका कारण हेलिकप्टर चार्टर हुन सकेको थिएन । लुक्ला अस्पतालमा उपचार गर्दा गर्दै

पाइलटहरूको ज्यान गएको खबरले धेरैलाई अत्याएको थियो । 'मेरो पनि उपचार गर्न ढिला हुने त होइन?', चोटको दुखाइभन्दा मृत्युको भयले भयभित थिइन् उनी । भन्छिन्, 'परिवार बाहेक केही सम्झन र सोच्न सक्ने अवस्था नै थिएन ।'

मौसमले यसरी साथ

दिएन कि मनाङ्ग एयरको हेलिकप्टर इएमएस सेवासहित चार्टरको लागि तयारी अवस्थामा रहे पनि उडान हुन सकेन ।

ग्राण्डी अस्पतालका इमर्जेन्सी हेड अजय सिंह थापा र इएमएस हेड संजयराज कार्कीको नेतृत्वमा जेठ १४ गते बिहानै प्रज्ञालाई ग्राण्डी अस्पताल ल्याइयो । उनको एक्सटर्नल उपचारका लागि केही दिन आइसियुमा उपचार भयो । र चार साताअघि मात्र पहिलो शल्यक्रिया स्पाइन फ्याक्चरको गरियो । त्यसको एक सातापछि हात र खुट्टाको शल्यक्रिया ।

प्रज्ञाको स्पाइन सर्जरी सम्हालेका डाक्टर विनोद बिजुक्छे भन्छन्, 'उनको हातमा प्रेसर दिन मिल्दैन । नत्र उनी वाकरको सहायतामा हिँड्ने भइसक्थिन् ।' चिकित्सकका अनुसार ठाउँ छोडेर च्यातिएको उनको स्पाइनलाई शल्यक्रियाले जोडेको छ । जसले सम्भावित नसामा पर्न सक्ने असर पनि टारेको छ । बिजुक्छे स्वयम् खुसी छन् प्रज्ञाको रिकभरी देखेर ।

'मेरो उद्देश्य हरेक प्यसेन्टको जिन्दगी अस्वस्थ हुनुअघि जस्तो थियो त्यस्तै बनाइदिने हो,' उनले भने, 'प्रज्ञाको हकमा पनि म सफल हुन्छु । उसले पहिलेजस्तै काम गरेको देख्न पाउनेमा बुक्क छु ।'

स्पाइन बाहेकको अन्य दुई शल्यक्रिया चक्रराज पाण्डेले गरेका हुन् ।

- स्वेच्छा राउतको प्रस्तुति (पहिलोपोस्ट)

मच्छेगाउँ विष्णुदेवी मन्दिर पुनःनिर्माण हुने

चन्द्रागिरी नगरपालिका मच्छेगाउँस्थित विष्णुदेवी मन्दिर पुनःनिर्माण हुने भएको छ ।

संस्कृति पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय, पुरातत्व विभागको आर्थिक सहयोगमा सो निर्माण हुन लागेको हो ।

बिहीबार एक कार्यक्रमका बीच पूर्व प्रधानमन्त्री एवं नेकपा एमालेका अध्यक्ष केपी शर्मा ओलीले पुनःनिर्माण मन्दिरको जग शिलान्यास गर्नुभयो । सो मन्दिर पुनःनिर्माणको लागि मूल्य अभिवृद्धि कर सहित १ करोड ७७

लाख ३९ हजार ९९ रुपैयाँ पैतिस पैसा कुल लागत लाग्ने जनाएको छ ।

कार्यक्रममा संस्कृति मन्त्रालय, पुरातत्व विभाग, चन्द्रागिरी नपाका प्रमुख, उपप्रमुख, वडा अध्यक्ष र स्थानीयवासीको उपस्थिति थियो ।

शिलान्यासको क्रममा प्रमुख अतिथि ओलीले सांस्कृतिक सम्पदाको जिर्णोद्धार, पुनःनिर्माण कार्यले यस क्षेत्रको महत्व अझ बढ्ने बताउनुभयो । पुनःनिर्माण कार्य समयमै सम्पन्न गर्न आह्वान पनि गर्नुभयो ।

ADMISSION OPEN!

PUSHPASADAN

BOARDING HIGH SCHOOL, KIRTIPUR, KATHMANDU

+2 SCIENCE & MANAGEMENT

014331917

014331827

URL www.pushpasadan.edu.np

www.facebook.com/puspasadan

Email: puspasadan@gmail.com

OUR SALIENT FEATURES

1. Spacious and well designed and digitalized class rooms
2. Long term vision and strong management team
3. Regular tests to evaluate students projected progress
4. 3E - teaching methodology
5. 3P - environment and location
5. Scholarship given to deserving students
7. Competitive, scientific and practical classes in all streams
8. Highly qualified and long experienced facilitators
9. Well-researched course of study and lesson plan
10. Special classes on various aspects of life from prominent figures of Nepal and foreign
11. Career counseling to help students realize and materialize what they are born for
12. Impeccable system of administration with strict discipline for students, teachers and staff

Grade of S.E.E. or Score in Entrance Test	Scholarship Offered			
	Quota	Regd.	Annual	Monthly
3.91 - 4.0	5	100%	50%	100%
3.81 - 3.9	5	75%	50%	75%
3.71 - 3.8	7	50%	50%	50%
3.61 - 3.7	12	40%	40%	40%
3.51 - 3.6	15	30%	30%	30%
3.41 - 3.5	20	30%	-	30%
3.26 - 3.4	20	25%	-	25%
3.0 - 3.25	20	15%	-	15%
PBHS Entrance Topper (Sci-1/Mgmt-1)		Free	-	Free
School Topper (Sci-1/Mgmt-1)		Free	-	Free

50% discount in tuition fees for those students who have excellent performance in the field of games and sports (Only for 15 students in total)

"Intelligence + Character is the goal of true education."

स्व. नवीनको १३ औं दिनको श्रद्धाञ्जली सभा अधुरा सपना साकार पार्नु सच्चा श्रद्धाञ्जली

कीर्तिपुर खेलकुद विकास समाज कीर्तिपुर, उज्ज्वल शिशु निकेतन एकेडेमी, कीर्तिपुर सामुदायिक स्वास्थ्य केन्द्र, राराहिल सांस्कृतिक संघ, इसास कीर्तिपुर लगायत १० वटा संघसंस्थाको संयुक्त आयोजनामा स्व. नवीन महर्जनको १३ दिनको पुन्य तिथिमा कृष्ण क्याटरिङमा एक श्रद्धाञ्जली सभा बुधबार सम्पन्न भयो।

कीर्तिपुर खेलकुद विकास समाजका अध्यक्ष प्रदीप महर्जनले संचालन गर्नुभएको कार्यक्रममा सुरुमै एक मिनेट मौन धारण गरेको थियो।

त्यसपछि स्व. नवीन महर्जनको संक्षिप्त जीवनी प्रस्तुत कार्यक्रम संचालकले नै गर्नुभयो। सुरुमा स्व. महर्जनका दाई बुद्धि बहादुर महर्जनले पुष्प गुच्छा चढाउनु भयो भने त्यसपछि आमन्त्रित अतिथि एवं आमन्त्रित सहभागीहरूले लामबद्ध भई पुष्प गुच्छा अर्पण गरिएको थियो।

शोक मन्तव्य राख्ने क्रममा दाजु बुद्धि बहादुर महर्जनले नवीन महर्जनको उपचार क्रममा स्वास्थ्य सुधारको लागि धेरै आशा गरेका थियौं तर असफल भयो भन्दै दुःख व्यक्त गर्नुभयो।

दाजु विक्रम महर्जनले पनि नवीन महर्जन भाईले घरको सबैलाई सुहाउँदो निर्णय गर्ने व्यक्ति हो भन्दै समाज र संघसंस्थामा पनि ठूलो सहयोग गर्ने व्यक्तिको

रूपमा पाएको बताउनुभयो।

प्रा.डा. रामकृष्ण महर्जनले धेरै संघसंस्थामा आवद्ध भएर सबैसँग मिलनसार भएर काम गर्ने व्यक्ति नवीन महर्जनको श्रद्धाञ्जली गर्दै वहाँको राम्रो कामबाट प्रेरणा लिनुपर्ने बताउनुभयो।

प्रा.डा. शिवशरण महर्जनले बहुप्रतिभाशाली व्यक्ति गुमेकोमा दुःख व्यक्त गर्नुभयो। पूर्व राज्यमन्त्री दिलीप महर्जनले राजनैतिक, सामाजिक

कार्यमा सधैं अगाडि बढ्ने व्यक्तित्व गुमेकोमा दुःख व्यक्त गर्नुभयो।

जनपोलिक्लिनिकका अध्यक्ष हिरा बहादुर महर्जनले कहिले कसैलाई निरास नबनाउने, हरेक सोचमा समन्वयात्मक भूमिका खेल्नुहुने आँटिलो व्यक्ति गुमाउनु परेकोमा भावविह्वल भई मन्तव्यकै क्रममा आँसु भर्नुभयो। एक छिन हलमा रुवावासी भयो।

उज्ज्वल शिशु निकेतनका प्रिन्सिपल दिलमान

महर्जनले विद्यालयका शिक्षक एवं संयोजक नवीन महर्जनको अस्पतालमा उपचारको जानकारी गराउनुभयो। वहाँले नवीन महर्जनलाई तलवको रूपमा दिएको रकमको ५० प्रतिशत तलव छोरा नयनको कमाई नभएसम्म प्रदान गर्ने बताउनुभयो।

त्यसक्रममा वहाँले नवीन स्मृति प्रतिष्ठानको लागि ५० हजार सहयोग गर्ने घोषणा गर्नुभयो।

राराहिल सांस्कृतिक संघका अध्यक्ष दिल बहादुर महर्जनले राराहिलमा सांस्कृतिक कमिटी गठन गर्ने महत्त्वपूर्ण भूमिका खेल्नुभएको स्मरण गर्नु भयो।

पत्रकार नजरराम महर्जनले खेलकुद पत्रकारको भूमिका खेलेर पाठकलाई खेलबारे जानकारी दिने व्यक्तिको रूपमा चित्रण गर्नुभयो।

बाघभैरव ज्येष्ठ नागरिक समाजका अध्यक्ष निलकण्ठ अमात्यले त्रिविले प्रदान गरेको १० रोपनी जग्गामा हराभरा गर्नेक्रममा नवीन प्रति समर्पित ब्रम्हा, विष्णु, महेश्वर वृक्ष गुरु पूर्णिमाको दिने रोप्ने बताउनु भयो।

नवीन स्मृति प्रतिष्ठान गठन गर्ने

कार्यक्रममा संचालक प्रदीप महर्जनले निकट दिनमै नवीन स्मृति प्रतिष्ठान गठन गर्ने जानकारी

दिनुभयो। सो प्रतिष्ठानको लागि सधैं निरन्तर अगाडि बढाउन अक्षय कोष स्थापना गर्ने र सहयोगको आह्वान गर्नुभयो।

त्यसक्रममा राजेन्द्र कुमार महर्जन पुताबाट रु.८०००००/-, दाजु विक्रम महर्जन

१ लाख, उज्ज्वल शिशुबाट ५० हजार, कीर्तिपुर सन्देशबाट २५००००/-, सिद्धिकुमार मानन्धर १० हजार, नरेन्द्र महर्जनबाट रु.१०९०००/-, बाघभैरव ज्येष्ठ नागरिक समाजबाट १० हजार सहयोग गर्ने वचन दिनुभयो।

श्रद्धा सुमन

जन्म:
वि.सं. २०२५/०९/०३

स्वर्गारोहण:
वि.सं. २०७४/०३/०९

स्व. नवीन महर्जन

यस समूहका शुभचिन्तक एवं सहयोगी
श्री नवीन महर्जन को ४९ वर्षको उमेरमा
असामयिक निधन भएकोमा दुःख व्यक्त गर्दै
हार्दिक श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछौं।
यस दुःखद घडीमा शोक सन्तप्त परिवारजनमा
हार्दिक समवेदना व्यक्त गर्दछौं।

युवा खेलकुद समूह
कीर्तिपुर

हार्दिक श्रद्धाञ्जली

यस एकेडेमीका सल्लाहकार एवं खेलप्रेमी, शिक्षाप्रेमी, संगीतप्रेमी
श्री नवीन महर्जनको यही असार ९ गते शुक्रबार
४९ वर्षको उमेरमा असामयिक स्वर्गारोहण भएकोले दुःख
व्यक्त गर्दै असार २१ गते १३ औं दिनको पुन्य तिथिमा
हार्दिक श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछौं।
यस दुःखद घडीमा सम्पूर्ण शोक सन्तप्त परिवारजनमा
धैर्य धारण गर्ने शक्ति मिलोस् भनी हार्दिक समवेदना प्रकट गर्दछौं।

स्व. नवीन महर्जन
जन्म: वि.सं. २०२५/०९/०३
स्वर्गारोहण: वि.सं. २०७४/०३/०९

कीर्तिपुर बास्केटबल एकेडे

कीर्तिपुर, काठमाडौं

पोखरी पुनःजीवन

कीर्तिपुर । भण्डै लोप हुन लागेको कीर्तिपुरको तीन ऐतिहासिक पोखरीले पुनःजीवन पाएको छ ।

कीर्तिपुर नपा वडा नं. ३ सागलस्थित लाभ पोखरी, भिं पोखरी र मभिं पोखरीहरू मध्ये मभिं पोखरी माटो र फोहोरले पुरिएर जमिन सरह भैसकेको थियो । असार १५ गतेदेखि सफाई सुरु गरेको सहिद प्रतिमा रहेको मभिं पोखरी २२ गतेसम्म पुग्दा पोखरीको रुपमा परिणत भएको छ । यी तीन

पोखरी कीर्तिपुरको ऐतिहासिक मात्र होइन, कीर्तिपुरको सुन्दरता बोकेको पनि पोखरी हो ।

पोखरी खाल्डो मात्र भएर पुग्दैन, त्यसमा पानी भरिनु पर्दछ साथै उचित संरक्षण पनि हुनु पर्दछ । यी तीन पोखरीमा पानी नजमेको कारण पोखरीभन्दा मुनि दार्याँबायाँ सिमेन्ट प्रयोग गरी ढल बिस्तारले गर्दा हुन सक्ने पुरातत्वविद् स्व. शुक्रसागर श्रेष्ठले स्वर्गवास हुनु अघि बताउनुभएको थियो ।

कीर्तिपुर नगरभरी रहेका कुनै पनि पोखरीमा पानी जम्न सकेको छैन । यो चिन्ताको विषय बनेको छ ।

हाम्रा नजिक जिल्ला भक्तपुर, जहाँ पोखरीको राजधानी पनि भन्ने गरिन्छ । त्यहाँ जुनसुकै पोखरी पनि पानीले भरिएको पाउँछौं । सिद्ध पोखरी, कमलविनायक पोखरी, नवदुर्गा पोखरी जहाँ सबैभन्दा ठूलो पोखरी जहाँ बाढैमास पानीले भरिएको हुन्छ । यहीँबाट शिक्षा लिन उपयुक्त हुनेछ ।

प्राथमिकतामा नपरेको 'शिक्षा' र मर्यादाक्रम नभएका 'शिक्षक'

– शिवशरण ज्ञवाली

नगद हात नलाग्ने भएकोले हाम्रो देशमा शिक्षालाई अनुत्पादक क्षेत्र मानिएको छ । त्यसकारण कुनै सरकारले यसलाई प्राथमिकतामा राखेको पाइँदैन । पूर्व, निवर्तमान र वर्तमान कसैको प्राथमिकतामा पर्दैन शिक्षा ।

बाध्य भएरमात्रै स्वीकारिएको छ, शिक्षा क्षेत्रलाई विकासको सूचक शिक्षालाई राज्य सञ्चालकहरूले सधैं ओठे प्रतिबद्धतामा सीमित गरे । अन्तर्राष्ट्रिय मञ्चमा भाषण गर्नुपर्ने भने शिक्षा प्राथमिकतामा पर्छ अन्य अवस्थामा औपचारिकताको घेराभन्दा माथि उठेको पाइँदैन । बर्सेनी शिक्षा बजेट कटौती हुनु यसको प्रमाण हो ।

प्रशासक स्वयं शिक्षालाई उपेक्षा नै गर्दछन् । समाज शिक्षकको मानमर्दनमै रमाउँछ । शक्तिका स्रोत प्रशासनिक व्यक्तिहरूको चाकरीमा नै अधिकांश समय समाजले पनि बिताएको छ । संसारको अन्य मुलुकमा यसको ठीकविपरीत अवस्था रहेको पाइन्छ ।

पूर्वप्रधानमन्त्री केपी ओलीले सरकारबाट बहिर्गमन भएपछि शिक्षा ऐन पारित भएको आफूले थाहै नपाएको प्रतिक्रिया दिए । अर्को पार्टीको नेता मन्त्री बनेर गरेका कामको जस लिने उदारता उनले देखाउन सकेनन् नै, भएका कामप्रति पनि अनभिज्ञता प्रकट गरे । हुन त उनको त्यो वक्तव्य निजी विद्यालयका आफ्ना समर्थकहरूलाई फकाउने काइँदा बढी हुनसक्छ, उनले बोलेको परिवेश विचार गर्दा । शिक्षा ऐनको त्यो संशोधनले नै आज अस्थायी शिक्षकहरू स्थायी हुने परीक्षाको संघारमा छन् भने विद्यालय तहको संरचनामा ठूलो परिवर्तन आएको छ । जिरो प्लस टुलाई कमाइ

खाने भाँडो बनाएका मसिहाहरू क्रमशः लुटे बन्दै गएका छन् । ऐन संशोधन पर्याप्त छैन नयाँ ऐन चाहिन्छ भन्नुपर्नेमा उल्टो ओलीले संशोधनप्रति नै अनभिज्ञता प्रकट गर्नुले उनको प्राथमिकता पनि शिक्षा होइन भन्ने प्रस्टै छ ।

निवर्तमान प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहाल सरकार प्रमुख प्रतिपक्षीले समेत राजीनामा नदेऊ भनेको सरकार बन्न पुग्यो, उतरार्द्धमा आइपुग्दा । तर विडम्बना पूर्ववर्ती सरकारमा शिक्षा ऐन संशोधन गर्न महत्त्वपूर्ण योगदान दिएका माओवादी केन्द्रका नेता गिरिराजमणि पोखरेललाई भने तत्कालीन प्रधानमन्त्री दाहालले शिक्षा मन्त्रालयको लगाम दिएनन्, बरु उनकै गुटका मन्त्रीलाई त्यो लगाम सुम्पिए । निवर्तमान शिक्षामन्त्री गुप्ताममात्र भएनन्, जो पूराका पूरै असफल भए । जसले नीति ल्यायो उसैलाई त्यसको लगाम सुम्पिनुपर्ने थियो तर दाहालले त्यसो गरेनन् । प्रधानमन्त्रीको रुपमा दाहालले केही उल्लेख्य काम गरेको देखिन्छ ।

उदाहरणका लागि स्थानीय तहको पुनर्संरचना र निर्वाचन, लोडसेडिङ्गको अन्त्य, आर्थिक वृद्धिदर आदि । तथापि शिक्षाको 'शंका उच्चारण प्रचण्डबाट भएन बरु उल्टो शिक्षाको बजेट उनकै कार्यकालका अर्थमन्त्रीले अझै कटौती गरिदिए, अघिल्ला वर्षहरूका तुलनामा । कुनै पनि एक विषयमा विज्ञता हासिल गर्न लामो समय लाग्दछ । एकै व्यक्तिलाई लामो समयसम्म शिक्षा मन्त्रालयको जिम्मेवारी, एउटै पार्टीले शिक्षा मन्त्रालय पाउँदा त दिइएन भने फरक-फरक पार्टीले शिक्षाको बजेट उनकै कार्यकालका अर्थमन्त्रीले अझै कटौती गरिदिए, अघिल्ला वर्षहरूका तुलनामा । कुनै पनि एक विषयमा विज्ञता हासिल गर्न लामो समय लाग्दछ । एकै व्यक्तिलाई लामो समयसम्म शिक्षा मन्त्रालयको जिम्मेवारी, एउटै पार्टीले शिक्षा मन्त्रालय पाउँदा त दिइएन भने फरक-फरक पार्टीले शिक्षाको बजेट उनकै कार्यकालका अर्थमन्त्रीले अझै कटौती गरिदिए, अघिल्ला वर्षहरूका तुलनामा । कुनै पनि एक विषयमा विज्ञता हासिल गर्न लामो समय लाग्दछ । एकै व्यक्तिलाई लामो समयसम्म शिक्षा मन्त्रालयको जिम्मेवारी, एउटै पार्टीले शिक्षा मन्त्रालय पाउँदा त दिइएन भने फरक-फरक पार्टीले शिक्षाको बजेट उनकै कार्यकालका अर्थमन्त्रीले अझै कटौती गरिदिए, अघिल्ला वर्षहरूका तुलनामा ।

गरेको पनि देखिँदैन । उनीहरूका अधिकांश लेखरचनाहरू राजनीति घनचक्करमै अल्झिरहेका पाइन्छन् ।

आम जनतालाई दलीय आशीर्वाद कसरी प्रदान गर्न सकिन्छ भन्नेमै उनीहरूको ध्यान रहेको छ । दलहरूले अमूर्त रुपमा गुणस्तरीय शिक्षा भनेर चुनावका बेला भोट बटुल्ने काम त गर्छन् त्यो तर 'गुणस्तरीय शिक्षा'को परिभाषा कहिल्यै कही कतै गरेको पाइँदैन । उनीहरूका भाषण पनि जनतालाई उपदेश दिनमै केन्द्रित हुन्छन् । सायद त्यो उपदेश स्कूलिङ्ग त भनिन्छ तर त्यो स्कूलिङ्गसँग आकास पातालको फरक हुन्छ ।

शिक्षा क्षेत्रमा संलग्न जनताको आयतनलाई आधार मानेर हरेक पार्टीमा केन्द्रीय स्तरमा एक/एक जनालाई शिक्षा हेर्ने जिम्मेवारी दिए पनि ती व्यक्तिहरूलाई शिक्षा मन्त्रालयको जिम्मेवारी दिएको देखिँदैन । वर्तमान सरकार त्यसैको उदाहरण हो । शिक्षकलाई मात्रै गाली गरेर हुँदैन, समाजले । राजनीतिक दल र प्रशासकहरूप्रति पनि औला ठड्याउनुपर्छ । शिक्षकलाई सामाजिक हैसियत प्रदान गर्ने काममा समाज चुकेको छ । शिक्षकलाई निराशामा राखेर आफ्ना छोराछोरीको भविष्य खोज्न सकिँदैन ।

शिक्षकको मर्यादाक्रम खोइ ? प्रेरणा खोइ ? यसका पक्षमा आवाज उठेको छैन, कहीं कतै पनि । यसैले गर्दा राज्यको नीति निर्माणमा बस्नेहरूले 'भविष्यका कर्णधार' भनेर जनमतलाई 'ब्याक मेल' गरिरहेका छन्, हामी आम जनता त्यसैमा मग्छ परेका छौं । यसको क्षति समाजको सबै तह र तप्काले भोगिरहेको छ र हामी हाम्रै हैसियत निम्छुरो बनाइरहेका छौं । चेतना भया ।

किन हुन्छ पाइल्स ?

– डा. राजेन्द्र रेग्मी, सर्जन, नर्विक इन्टरनेसनल हस्पिटल

तपाईं हामीले सुनेको अनि कतिले वर्षैदेखि भोग्दै आएको समस्या हो, पाइल्स । यसलाई चिकित्सकीय भाषामा 'हेमोरोइड' भनिन्छ । यो प्राइमरी र सेकेन्डरी गरी २ प्रकारको हुन्छ । यसको मुख्य कारण नै कब्जियत हो । मानिसको दिसा गर्ने ठाउँ वरिपरि रहेका रक्तनशा विविध कारणबाट सुनिने अवस्थालाई 'हेमोरोइड' भनिन्छ । साधारणतया ती रक्तनशाले दिसा गर्ने प्रक्रियालाई सघाउ पुऱ्याइरहेका हुन्छन् ।

ठूलो आन्द्राको अन्तिम भागको रुपमा रहेको मलद्वारको भित्तामा अशुद्ध रगत भएका स-साना रक्तनली हुन्छन् । यी नली मलद्वारको भित्री तहमा रहेका हुन्छन् । लगातार कब्जियत भइरहनु, दिसा गर्दा कन्नुपर्ने हुनु, आउँ पर्नु, धेरै पखाला लाग्नु, खानपिनमा रसादार खानाको कमी, पानीको सेवनमा कमी, बढी मात्रामा रक्सी, मासु, चुरोटको सेवन आदिका कारण यी रक्तनलीमा तनाव उत्पन्न हुन्छ । त्यसपछि रक्तनली सुनिन्छन् । यो अवस्था धेरै समयसम्म रहिरह्यो भने तिनीहरू फुट्छन् र दिसा गर्दा रगत देखा पर्दछ ।

पाइल्सबाट ग्रसित व्यक्तिमा देखिने प्रमुख लक्षण दिसा गर्दा रगत आउनु हो । यसरी आएको रगत स्वच्छ, ताजा, चम्किलो, रातो रंगको हुन्छ र यस्तो अवस्थामा दुख्दैन । दिसा

गर्दा अन्त्यतिर थोपा-थोपा भएर आउने गर्छ । दिसा कडा भएको बेलामा मलद्वार दुख्छ तर रगत आएको बेला कुनै पनि प्रकारको पीडा नहुनु नै यसको प्रमुख लक्षण हो । यसका साथै मलद्वारमा मासुको ढल्लो भएको जस्तो अनुभव हुनु, मलद्वार भिजेको हुनु, चिलाउनुजस्ता लक्षण पनि देखा पर्छन् । कहिलेकाहीँ मलद्वारमा संक्रमण भएमा पीडा पनि हुने गर्छ । यो समस्या धेरै समयसम्म रहिरहेमा रक्तअल्पता पनि हुने गर्छ ।

पाइल्समा ४ अवस्थामा रगत आउने हुन्छ । रगत मात्र आयो भने यसलाई पहिलो अवस्था भनिन्छ । मलद्वारमा रहेको गाँठो केहीँ तल आयो भने दोस्रो, रगत देखिनुका साथै बाहिर आउने र दिसा भैसकेपछि पुनः भित्र जान्छ भने तेस्रो अवस्था र बाहिर नै रहिरहने छ भने त्यसलाई चौथो अवस्था भनिन्छ । चौथो अवस्था केही जटिल अवस्था हो । यसमा बाहिर निस्किएको गाँठोलाई हातले ठेलेर पनि भित्र छिराउन सकिँदैन । हेमोरोइडमा दुखाई नभएपनि बाहिरी हेमोरोइड भने चिलाउने र दुख्ने हुन्छ ।

पाइल्स एक साधारण समस्या हो भनेर हेल्चेक्याई गरेको खण्डमा बिरामीले विभिन्न कष्टदायक समस्या भोग्नुपर्ने हुन सक्छ । रक्तनली च्यापिनाले असह्य पीडा हुन्छ र नलीहरू कडा भएर रक्तसञ्चार रोकिनाले घाउ बन्न

पनि सक्छ । त्यसैले सुरुकै अवस्थामा चिकित्सककहाँ गएर उपचार गराउनु उचित हुन्छ । सुरुकै अवस्थामा भयो भने एन्टिबायोटिक, सिज बाथजस्ता उपचार विधि अपनाउनु पर्छ ।

सिज बाथ पाइल्समा प्रारम्भिक उपचार प्रक्रिया हो । यसमा एउटा बाटामा मनतातो पानी राखेर त्यसमा केही मिनेटसम्म बस्नुपर्दछ । सिज बाथले हेमोरोइडलाई छिटो निको पार्न मद्दत गर्दछ । मनतातो पानीले रक्त सञ्चालन प्रक्रियालाई सामान्य बनाएर सुनिनेको भागलाई राहत दिन्छ । यसरी सुरुको अवस्थाबाट सुधार गर्दै लानुपर्छ । यदि बाहिर निस्किएको छ भने शल्यक्रिया नै गर्नुपर्ने हुन्छ । सुरुको अवस्थामा शल्यक्रिया गर्नुपर्दैन । पाइल्स भयो भन्दैमा शल्यक्रिया नै गर्नुपर्छ भन्ने सोचाइ गलत हो ।

हेमोरोइडबाट जोगिन दिसालाई नरम बनाउने उपाय अवलम्बन गर्नुका साथै जीवनशैलीमा परिवर्तन ल्याउन जरूरी हुन्छ । जसमा सजिलै पच्ने खानेकुरा हरियो सागपात, फलफुल, रसादार खाना, पानी तथा भोलपदार्थ प्रशस्त सेवन गर्नुपर्छ । त्यसैगरी माछामासु र रक्सीको सेवन बन्द गर्नुपर्छ । विशेष गरेर कब्जियत हुने र दिसा कडा पार्ने खालको खानाबाट बच्नु नै यसको बच्ने प्रमुख उपाय हो ।

– स्वास्थ्य खबरपत्रिका

गणतन्त्रमा पनि.....

गर्दै भारतीय बाँधले सप्तरीमा डुबान भइरहेको, एक सयभन्दा बढी सीमामा भारतले नेपालीभूमि अतिक्रमण गरेको, खुला सीमाका ५९९४ सीमास्तम्भमध्ये भारतले ११ सयभन्दा बढी सीमास्तम्भ उखेलेर नेपाललाई सारेको र नेपालीभूमि डुबानमा पर्ने गरी दशगजामै सडक बनाएको रोक्नेतर्फ सरकारहरू तदारुक हुन नसकेको बताउनुभयो ।

सांसद सुवालले ९ खर्ब आयात र ६८ अर्ब निर्यातले देशको अर्थतन्त्र निकै कमजोर देखाएको उल्लेख गर्दै यसबाट जनता चिन्तित भए पनि सरकारमा गएकाहरू चिन्तित नभएको बताउनुभयो ।

मंगलबार सुरु भएको विनियोजन विधेयक २०७४ को सहरी विकास, गृह, श्रम तथा रोजगार, अर्थ, शिक्षा र कानुन, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालयको शीर्षकमाथि भएको छलफलमा भाग लिदै सांसद सुवालले नेपालको सीमा नियमित र सुरक्षित नहुँदा भारतले नेपाली भूमि अतिक्रमण गरेको र अपराधीहरू एक अर्को देशमा लुक्ने गरेको बताउनुभयो ।

सांसद सुवालले नेपाल-भारत सीमा खुला भएसम्म दुवै देशको सुरक्षाको चुनौती तेर्सिने उल्लेख गर्दै युवा दुर्व्यसनी

१,४१,८३४ पुगेको तथ्याङ्कतर्फ सरकारको ध्यानाकर्षण गराउनुभयो र युवाले बाटो बिराए देश र जनताले दुःख पाउने बताउनु भयो ।

उहाँले स्पष्ट गर्नुभयो- 'संघीयता साध्य होइन साधनमात्र हो, संघीयता नभएका देशहरू पनि विकासमा अगाडि बढेका धेरै उदाहरण छन् ।'

सांसद सुवालले सरकारमा गएका दलहरू र तिनका प्रतिनिधिहरूले आफ्नो प्रतिबद्धता पूरा गरेर देखाउनुपर्ने आवश्यकता औल्याउँदै सरकारमा गएका नेताहरू र प्रधानमन्त्रीहरू सरकारी निवासमा बस्नु अगाडि कालो-बोका काट्नेजस्ता अन्धविश्वासमा लागेको हुँदा बोक्सी, छाउपडी, धामी भ्रात्रीजस्ता अन्धविश्वास बढ्दै आएको बताउनुभयो ।

उहाँले मदिरा पसलले सजिलै अनुमति पाउने तर भक्तपुर नगरपालिकाबाट स्थापना र सञ्चालन हुने खवप विश्वविद्यालयको विधेयक सचिवालयमा दर्ता भएको ६ महिनापछि पनि संसदको बैठकमा नआएको प्रश्न राख्दै यसअघिका शिक्षामन्त्रीहरूलाई शिक्षाको महत्त्वबारे जानकारी नभए पनि वर्तमान शिक्षामन्त्री गोपालमान श्रेष्ठलाई जानकारी हुने र विधेयक छिटोभन्दा छिटो संसद बैठकमा पेश हुने अपेक्षा गर्नुभयो ।

विनियोजन विधेयकका

शीर्षकहरूमा असार २४ गतेसम्म छलफल हुने र असार २५ गते सम्बन्धित मन्त्रीहरूले जवाफ दिने कार्यसूची तय गरिएको छ ।

राराहिलमा.....

विद्यालय व्यवस्थापन समितिका अध्यक्ष तुलसीदास महर्जनको सभापतित्वमा भएको कार्यक्रममा विद्यालयका उत्कृष्ट हुन सफल प्रतिक सुवेदीलाई विद्यालयको तर्फबाट नगद रु. ५०००/-, पलिस्था मानन्धरको सम्झनामा स्थापित पलिस्था फाउण्डेशनको तर्फबाट नगद रु. १००००/- र जापान बसोबास गर्ने विद्यालयका भूपु विद्यार्थी सुरज महर्जनको तर्फबाट नगद रु.१००००/- पुरस्कार प्रदान गरिएको थियो भने उत्तीर्ण सम्पूर्ण विद्यार्थीहरूलाई मायाको चिनो पनि प्रदान गरी सम्मान गरिएको थियो ।

कार्यक्रममा विद्यार्थीहरूद्वारा सांस्कृतिक कार्यक्रम प्रस्तुत गरेको थियो ।

काठमाडौँका.....

तथा धुलोरहित बनाउने, यातायात क्षेत्रका नियमन तथा व्यवस्थापन गर्न ओभर हेड, फ्लाई ओभर ब्रिज तथा अन्डर पासिङ्ग बनाउने, पार्किङ्ग व्यवस्थापन, ट्राफिक लाइटलगायत विषयमा छलफल गरिएको थियो ।